

Nepřetržitost útoku

Nepřetržitost útoku je důležitým a současně i velmi složitým problémem vojenského umění. Ve Velké vlastenecké válce, v závislosti na činnosti operačně strategického rozsahu, nepřetržitost útoku byla částečně vyřešena jen v taženích posledního období války, kdy fronty vedly po 2—3 postupných operacích v rámci operace skupiny frontů do hloubky 500 až 600 km. Nepřetržitost útoku vojska dosahovala většinou jen v rámci jedné armádní operace, která probíhala obvykle do poměrně malé hloubky.

To vyplývalo z

- omezeného dosahu prostředků ničení,
- nedostatečné pohyblivosti pěchoty, která se přesunovala pěším pochodem,
- omezených možností týlu zejména k zabezpečení vojsk pohonnými hmotami a municí,
- nedostatku přepravních prostředků,
- toho, že vojska neměla ve výzbroji bojovou techniku, přístroje pro řízení vozidel a vedení palby v noci atd.

Přestávky, které vznikaly v průběhu vedení útoku, stejně tak jako zpomalování tempa útoku, umožňovaly obránci široce manévrovat silami a prostředky z pasivních směrů, včas obsazovat zálohami připravená mezilehlá obranná postavení a vést protizteče a protiúder.

Způsoby dosažení nepřetržitosti útoku v soudobých podmínkách se do značné míry rozšířily a samotný tento problém má zásadně nový charakter a obsah. To vyplývá z celé řady příčin.

Na jedné straně, možnost vedení nepřetržitého útoku organicky vyplývá ze samé soudobé útočné operace, protože raketové jaderné zbraně umožňují již při zahájení operace zničit důležité objekty, rozmístěné v hloubce nepřátelské obrany a tím vytvořit výhodné podmínky k nepřetržitému a rozhodnému útoku vojsk do značné hloubky. Zvýšené bojové možnosti vojsk, jejich mobilnost, operativnost vedení a manévrovatelnost týlu umožňují i v podmínkách vedení boje klasickými prostředky ničení útočit ve vyšším tempu a bez dlouhých přestávek mezi boji (operacemi).

Na druhé straně samotný charakter boje obránce, jeho neustálá snaha jadernými údery, protiztečemi, protiúderem a obranou výhodných prostorů (čar) zmařit útok, nutí útočníka vést útočnou operaci nepřetržitě, protože jen nepřetržitý útok ve vysokém tempu, rychlé překonání obranných postavení a pásem z chodu zbavuje obránce možností manévru k narůstání úsilí na rozhodujícím směru, zabraňuje včasnému obsazení výhodných prostorů a čar k obraně a jejich opevnění. To současně bude napomáhat zvyšování

tempa útoku a snižování ztrát na živé síle a technice útočící straně.

Nepřetržitost útoku v mnohém závisí na vysokém morálně politickém stavu vojsk, polní přípravě vojsk a štábů, odolnosti a mobilnosti velení, všestranném zabezpečení operace, spolehlivé PVO vojsk, komunikací atd.

V článku rozebereme jen otázky spojené s uměním vedení bojové činnosti, s dovednou realizací využít vysokých potenciačních možností vojsk k vedení útoku ze strany velitelů a štábů. Nepřetržitost útoku v tomto směru je podmíněna především dodržováním hlavních zásad vojenského umění. Při rozboru se soustředíme jen na ty nejdůležitější.

Určení nejvýhodnějšího způsobu bojové činnosti v zájmu nepřetržitosti rozvíjení útoku závisí na podmínkách splnění bojových úkolů, bojových možnostech, týlového zabezpečení vojsk, situace, sestavy a charakteru činnosti nepřítele a zvláštností terénu. Při tom můžeme použít různých způsobů bojové činnosti, jako např. rozhodný útok na nejkratších směrech, úderů na dvou sbíhavých směrech, odříznutí nepřítele cest odchodu a úderů do jeho boků a týlu, nebo poutání jeho sil do příchodu záloh útočníka.

Podle zkušeností Velké vlastenecké války je hlavním způsobem rozhodný **útok na nejkratších směrech s rychlým přenesením hlavního úsilí vojsk do operační hloubky**. Tento způsob je zvláště výhodný v podmínkách, jsou-li síly obránce rozptýlené a velké zálohy rozmístěné v hloubce.

Má-li nepřítel hlavní uskupení v bližší operační hloubce a nemá dostatečné zálohy, je výhodné vést **úderů na dvou sbíhavých směrech**.

Při vytváření podmínek ke zničení protistojícího uskupení nepřítele je nejúčinnější způsob jeho **obklíčení**. Operace vedená k obklíčení nepřítele je vrcholem vojenského umění. Bude se široce používat i v budoucnosti při vedení bojové činnosti klasickými prostředky.

V podmínkách použití jaderných zbraní bude tento způsob patrně používán jen na taktickém stupni.

Obklíčení a zničení nepřátelského uskupení v soudobé válce se může uskutečňovat za pohybu, tak jak to např. bylo

v Běloruské operaci Sovětské armády. Základ obklíčení vytvoří činnost pohyblivých vojsk a vysazení operačních a taktických vzdušných výsadků s cílem přehradit cesty možného odchodu nepřítele. Hlavní síly budou současně pokračovat v rozhodném útoku.

Uskupení obránce, která zůstala na křídlech a v týlu útočících vojsk, mohou být ničena způsoby, které jsou v dané situaci nejvýhodnější (především jadernými a pumovými údery, palbou dělostřelectva). Nemí účelně vyčleňovat k ničení tohoto nepřítele vševojskové svazky a tím oslabovat hlavní uskupení vojsk, které plní hlavní úkol, tj. nepřetržitě rozvíjení útoku do hloubky. Nevylučujeme, že v řadě případů útočník bude nucen spokojit se s méně rozhodnými opatřeními — dočasným vážným obcházením uskupení nepřítele různými pohyblivými a stojícími zástitami, s následným zničením těchto sil nepřítele zálohami.

Dovedné soustředění hlavního úsilí na rozhodujícím směru (úseku) v požadované době k vytvoření nezbytné převahy nad nepřítelem je jednou z hlavních podmínek dosažení nepřetržitosti bojové činnosti. Při tom musíme mít na zřeteli, že důležitým ukazatelem úrovně bojových možností stran je kvalitativní charakteristika výzbroje a bojové techniky. Proto k dosažení nepřetržitosti útoku na směru hlavního úderu je nutné vytvořit převahu nad nepřítelem nejen v kvantitativním, ale i v kvalitativním směru. Zvolený směr hlavního úderu musí zabezpečit vojskům možnost maximálně využít výsledků vlastních jaderných úderů k dokončení zničení protistojícího nepřítele a k rychlému postupu do hloubky jeho obrany. Proto dosažení nepřetržitosti útoku a úspěchu operace jako celku v současné době spojujeme především se soustředěním úderů raketových vojsk (v případě použití jaderných zbraní), letectva, palby dělostřelectva, vytvářením vysoce pohyblivého uskupení vojsk, přesunovaného z hloubky k zasazení a vedení úderu z chodu, narůstáním úsilí v průběhu boje širokým manévrem sil a prostředků.

Dodržení **zásady překvapení** v zájmu dosažení nepřetržitosti útoku umožňuje předejít nepřítele v zahájení úderů, ochromit jeho vůli, pronikavě snížit bojeschopnost, dezorganizovat velení a vytvořit vý-

hodné podmínky ke zničení i silnějšího nepřítele v krátké době.

V závislosti na konkrétních podmínkách situace, může být dosaženo překvapení klamáním nepřítele o záměrech útočníka, skrytou přípravou a rychlou činností vojsk, využitím nočních podmínek, neočekávaným použitím jaderných zbraní a jiných prostředků ničení, zdrcujícím úderem v době, kdy jej nepřítel neočekával, použitím dříve neznámých způsobů vedení bojové činnosti a nových prostředků boje.

Současně si uchovaly svůj význam způsoby, kterých se s úspěchem používalo v minulé válce, jako např. překvapivý rozhodný útok na směrech z chodu, útok a pronásledování ve dne i v noci ve vysokém tempu s cílem předejít nepřítele v obsazení mezilehlých postavení. Útočník dosahoval velkého úspěchu neočekávaným manévrem palbou, silami a prostředky. Velmi účinným bylo také používání předem vybraných odřadů, vzdušných výsadků v operační hloubce obrany nepřítele a nenadálé údery z týlu a křídla.

Zásada mobilnosti bojové činnosti má své významné místo ve vojenském umění zejména ve spojitosti s hromadným zavedením jaderných zbraní do vojsk, s vysokým stupněm jejich mechanizace a úplnou motorizací. Vyžaduje vedení takové činnosti, při které vojska plně využívají vlastní bojové síly, projeví vysokou manévrovost, včas dosáhnou narušání úsilí, sníží účinnost úderů nepřítele a splní určené úkoly rychle s maximálním účinkem. Dodržení těchto požadavků a uskutečnění všech opatření, která z toho vyplývají, mají rozhodující vliv na dosažení nepřetržitosti útoku.

Důležitou podmínkou k dosažení nepřetržitosti rozvíjení bojové činnosti je **spolehlivé umlčení nepřítele jadernými zbraněmi v součinnosti s dalšími bojovými prostředky do celé hloubky a včasné využití výsledků jaderných úderů vojsky**. Využití palby dělostřelectva a úderů letectva, bez ohledu na velké hustoty v minulé válce, obvykle nevycházelo z taktických rámců.

Raketové jaderné údery v soudobých operacích umožňují účinně umlčovat obranu do celé její hloubky. Této skutečnosti musí vojska využít k rychlejšímu dosažení cílů útoku. Z toho vyplývá, že k neustálé-

mu rozvíjení útoku budeme muset na minimum zkrátit dobu mezi jadernými údery a vyjitím útočících vojsk do prostoru trhlín, vytvořených v obraně nepřítele.

Včasné využití výsledků vlastních jaderných úderů dosáhneme vysazením taktických a operačních vzdušných výsadků, použitím tankových útvarů (svazků) v prvním sledu operační (bojové) sestavy, širokým využitím předem vybraných odřadů, rozhodným útokem v předbojových sestavách a v proudech bez sesednutí pěchoty z obrněných transportérů. Bojová činnost se rozvine současně v celé hloubce protistojiho uskupení nepřítele. Velký zájem přitom má rychlé překonání prostorů radioaktivního zamoření, prostorů zničení, požárů a zátop vojsky. K tomu je nezbytné vést nepřetržitý průzkum, včas předvídat radiační situaci a uvědomovat o ní vojska, používat v prvním sledu tankové útvary (jednotky), široce manévrovat silami a prostředky, obcházet zamořené prostory, organizovat všestranné ženijní zabezpečení činnosti vojsk, speciální očistu a dokonalejší regulační a pořádkovou službu.

Vedení útoku v zamořených prostorech bude obvykle spojeno s ničením menších sil nepřítele, který brání důležité prostory a opěrné body. Útok bude mít charakter rozhodné, vysoce manévrové a rychlé činnosti, zejména předem vybraných odřadů. Hlavní síly po překonání zamořených prostorů musí bez zastávky rozvíjet útok.

Způsoby překonávání zamořených prostorů určujeme v závislosti na operační i meteorologické situaci, na úrovni radiace, stupni a charakteru zničení na osách přesunu (závaly, ohniska požárů), na charakteru terénu a na činnosti nepřítele v zamořených prostorech a za jejich hranicemi. Podle zkušeností ze cvičení uskutečňuje se překonání zamořených prostorů z chodu — obcházením prostorů s vysokými úrovněmi radiace, po snížení úrovně radiace, vzduchem s využitím vrtulníků a letounů. Prostory s vysokými úrovněmi radiace je účelné překonávat kombinovaným způsobem, tj. částí sil (zejména tankovými útvary) z chodu, bez vyčkávaní snížení úrovně radiace, ostatními vojsky po osách přesunu a na směrech s nejnižší úrovní zamoření nebo obejítím zamořeného prostoru. V případě nutnosti, po spolehlivém přikrytí ze vzduchu, vojska se mohou rozptýlit a vyčkat snížení úrovně ra-

diace, za předpokladu spolehlivé obrany před úderem ze vzduchu.

Jedním ze způsobů řešení problému **včasného využití výsledků jaderných úderů a přenesení bojové činnosti do operační hloubky obrany je široké využití aeromobilních vojsk.** Aeromobilní vojska mají vysokou operačně taktickou mobilitu rychle přepravit útvary (jednotky) bezprostředně ke klíčovým prostorům a objektům na bojišti bez závislosti na charakteru terénu a pozemní překážky, rychle reagují na všechny změny situace a vedou „vertikální“ obchvat nepřítele v průběhu rychlého rozvíjení úspěchu, kterého dosáhla pozemní vojska.

Včasného narůstání úsilí prvního sledu, obdobně jako v útočných operacích Velké vlastenecké války, můžeme dosáhnout především zasazením dalších sil a prostředků ze sestavy druhých sledů a záloh svazků (svazů) do boje a sražení. K tomu je potřeba hluboká sestava útočících vojsk a takové jejich členění do sledů, které zabezpečí narůstání úsilí prvního sledu při plnění každého následujícího útoku útvary, svazky a svazy s cílem předejít nepřítele ve využití odpovídajících záloh.

Zasazení druhých sledů (záloh) do boje a sražení uskutečňujeme zpoza křidel nebo do mezery, která vznikla mezi útvary (svazky) prvního sledu. Při tom je důležité, abychom nedopustili nahromadění vojsk, nevytváření výhodných objektů k úderům nepřítele a nezpůsobili narušení velení vojskům.

V minulé válce důležitou úlohu při narůstání úsilí útočících vojsk měla tanková vojska, dělostřelecko, které v případě potřeby vedlo krátkou dělostřeleckou přípravu, nepřetržitou palebnou podporu, doprovod útvarů a svazků a dále letectvo, které soustřeďovalo hlavní úsilí k ničení nepřítele v hloubce obrany, především jeho přesunovaných záloh. Narůstání úsilí se dále dosahovalo zvyšováním normy materiálu (zejména munice) pro vojska, která útočila na hlavním směru. Dobrých výsledků dosahovala vojska manévrem sil a prostředků z jiných směrů, a to přeskupením vojsk nebo změnou směru úderů palebných prostředků. Současně s tím se zvyšovalo úsilí protivzdušné obrany rozvíjením dalších sil a prostředků protiletadlového dělostřelecko a manévrem stíhacího letectva.

Tyto způsoby narůstání úsilí najdou své široké uplatnění i v soudobých podmínkách, ovšem s přihlédnutím k těm zvláštnostem, které vyplývají z charakteristických rysů soudobé útočné operace, obrany nepřítele a zvýšených bojových možností stran. Na rozdíl od minulé války, útvary (svazky) druhých sledů (záloh) budeme zasazovat v průběhu útoku do boje (sražení) ve větší vzdálenosti od předního okraje obrany a k plnění důležitějších úkolů. Přitom jejich přesun a zasazení do boje (sražení) bude uskutečněno v kratší době, aby nepřítele nemohl skloubit úsilí vojsk prvního sledu a vysoce pohyblivých záloh. Větší význam bude mít manévry silami a prostředky podél fronty. Všechna opatření budou probíhat za velkých omezení v soustřeďování vojsk, hlubokých vzájemných vklínění, rychlých a neočekávaných změnách situace.

Nepřetržitě násilné překonávání vodních překážek je i nadále důležitou podmínkou rozvíjení operace. V minulosti při plnění tohoto úkolu, zejména při překonávání širokých řek a kanálů, bylo potřeba značné množství času. V soudobých podmínkách i široké vodní překážky s organizovanou obranou nepřítele na nich můžeme překonávat z chodu na široké frontě, bez snížení tempa útoku. Po překonání vodní překážky vojska se nesmí zdržovat na předmostích, ale musí rozvíjet útok do hloubky, ničit bojeschopné skupiny nepřítele a přicházející zálohy. Jak to potvrzují i skutečnosti nedávného konfliktu na Blízkém východě, hlavními faktory, které zabezpečují rychlý násilný přechod vodní překážky hlavními silami útočících vojsk, jsou:

- dokonalá organizace násilného přechodu,

- zničení nepřítele na přístupech k řece a na protějším břehu, nebo jeho předejití v obsazení břehu řeky,

- obsazení důležitých přeprav předem sunutými odřady a vzdušnými výsady,

- dovedné využití přepravní techniky útočníkem,

- manévry přepravními prostředky, včetně použití vrtulníků k přepravě pontonových prvků a stavbě mostů atd.

Jen nepřetržitý útok na protilehlém břehu, bez dlouhého opevňování obsazeného předmostí, může zabezpečit nepřet-

tržité rozvíjení operace a dosažení jejích cílů.

Nepřetržitost útoku je nerozlučně spjata se **zásadou bojové aktivity**, která se projevuje ve:

- schopnosti velitelů přijímat smělá rozhodnutí a důsledně je prosazovat do života,

- rozhodné i samostatné činnosti vojsk, ve snaze dosáhnout úplného zničení nepřítele,

- trvalém působení všemi dostupnými prostředky na nepřítele,

- včasné využití všech výhodných podmínek operačně taktické situace a chyb i omylů nepřítele ke splnění bojových úkolů,

- tvůrčí iniciativě při plnění stanovených úkolů.

Základem bojové aktivity vojsk v soudobých podmínkách je předstihující **zničení nepřátelských prostředků jaderného napadení**, včasné rozbití jeho záloh, vnučení nepříteli vlastní vůle, vedení nepřetržitého boje ve dne i v noci, za jakéhokoli počasí, s úplným vypětím sil až do dosažení konečného cíle boje (operace).

Předstihující zničení prostředků jaderného napadení nepřítele je podmíněno nutností jejich zničení ještě do doby, kdy mohou útočícím vojskům způsobit velké ztráty, popřípadě jim znemožnit pokračovat v útoku. Toho dosáhneme dobře organizovaným průzkumem, rychlým předáváním průzkumných údajů a přijetím odpovídajícího optimálního rozhodnutí, komplexním využitím všech sil a prostředků ničení, které v daných podmínkách mohou zabezpečit včasné zničení jaderných zbraní nepřítele ještě v době jeho přípravy k úderu. Považujeme za nutné zdůraznit význam vedení nepřetržitého boje s průzkumem nepřítele, s cílem znemožnit získat údaje, nutné k uskutečnění přesných jaderných úderů na útočící vojska.

Včasné zničení záloh nepřítele v zájmu nepřetržitého rozvíjení útoku uskutečňujeme údery v prostorech soustředění (rozmístění), na přesunu (při zahájení přesunu k čáře dotyku), při protiztečích (protiúderech) a při obsazování obranných čar.

Hlavní tíhu při ničení protiúderných uskupení v minulé válce nesly vševojskové svazky (útvary); to vedlo ke spotřebě značných sil, času a mělo nepříznivé dů-

sledky na tempo útoku. Hromadné použití jaderných zbraní útočníkem na nejdůležitější objekty obrany nepřítele v soudobé válce, donutí nepřítele často použít vlastní zálohy ne k vedení protiztečí (protiúderů), ale k náhradě ztrát prvního sledu. Avšak to neznamena, že útočící vojska, zejména v podmínkách vedení boje klasickými prostředky, nebudou odrážet protizteče (protiúderu) vojsk v obraně.

Jak potvrzují zkušenosti z Velké vlastenecké války, nejúčinnějším způsobem odrážení protiúderu a ničení protiúderného uskupení je vedení několika vstřícných úderů z různých směrů do boků nepřítele v součinnosti s čelními údery vojsk prvního sledu a se vzdušnými výsadky z týlu. Tento způsob je možný za situace, kdy vojska, která útočí na směrech protiúderu, mají odpovídající síly a prostředky, volné druhé sledy a zálohy, nebo mohou být včas zesílena manévrem vojsk z méně ohrožených směrů.

V průběhu minulé války při odrážení silných protiúderů nepřítele útočící vojska obvykle přecházela do obrany. V soudobých podmínkách tento způsob činnosti bude možný při odrážení protiúderů silnějšího nepřítele, nebo v případě, že se nepříteli podařilo předejít útočící vojska v uskutečnění jaderných úderů a získat iniciativu. Avšak i v takovém případě, máme-li možnost, druhé sledy (zálohy), nebo jen část jejich bojeschopných sil, je účelné využít k pokračování útoku, vyvést je k úderům do boků a týlu protiúderného uskupení. Přechod do obrany musí být jen dočasný; jeho cílem je zabezpečit rozvíjení útoku na jiných směrech.

Je pochopitelné, že v průběhu operace se bude nepřítel snažit zastavit útok organizováním obrany na výhodných čarách. Zmaření organizovaného zaujetí obrany, vytvoření podmínek k prolomení obrany z chodu a pokračování v útoku dosáhneme včasné organizovaným průzkumem, ničením odcházejících a přisunovaných uskupení nepřítele jadernými zbraněmi, údery letectva a palbou dělostřelectva, obsazením výhodných čar předsunutými odřady, předvoji a vzdušnými výsadky. Přitom mezilehlá obranná postavení překonávají vojska z chodu, neboť tento způsob nejvíce odpovídá charakteru soudobého boje (operace) a současně zabezpečuje vysoké tempo a nepřetržitost útoku.

Dosažení nepřetržitosti útoku, ve shodě se zásadou **udržování vysoké bojové pohotovosti a neustálé bojeschopnosti**, předpokládá uskutečnit široký komplex opatření. Důležitý význam mezi nimi má zejména rychlé obnovení bojeschopnosti vojsk, která byla napadena jadernými prostředky nepřítele, dovedný přechod z bojové činnosti vedené klasickými prostředky k použití jaderných zbraní, ochrana vojsk a objektů týlu před údery prostředků vzdušného napadení nepřítele, včasné doplnění spotřebovaných zásob raket, munice, PHM a dalšího materiálu, rychlé opravy a návrat poškozené techniky k útvarům, zvláště tanků, organizace nepřetržitého a pevného velení vojskům.

Obnovení bojeschopnosti vojsk, která byla napadena hromadnými jadernými údery, budeme uskutečňovat ve složitých podmínkách; vzniknou velké ztráty sil a prostředků, bude narušené velení a týlové zabezpečení, nevýhodná radiační situace, značně rozbořený terén, bude snížena úroveň morálně bojového stavu vojsk. Může se vytvořit i taková situace, kdy po hromadných jaderných úderech oběma stranami na určitou dobu přestane organizovaná bojová činnost. Z toho vyplývá, že k zabezpečení rozvíjení nepřetržitého úto-

ku musíme všemi silami a prostředky zmařit nebo alespoň oslabit hromadný jaderný úder obránce a v dalším nepříteli způsobit těžké ztráty. To umožní vojskům pokračovat v útoku, zpočátku částí sil na samostatných a schůdných směrech, současně organizovat obnovu bojeschopnosti vojsk a v dalším obnovit útok hlavními sil. Současně útočník může mít velké ztráty v živé síle a bojové technice (zejména v tancích) způsobené palbou klasických prostředků obránce. K úspěšnému zabezpečení nepřetržitosti útoku musíme včas doplnit tyto ztráty. Velitelé a štáby musí být vždy připraveni splnit tento úkol.

K nepřetržitému rozvíjení útoku ve dne i v noci musíme pravidelně organizovat střídání, výměnu vojsk prvního sledu druhými sledy a zálohami. Taková výměna byla uskutečňována i v průběhu minulé války. Tak např. v průběhu Viselsko-oderské operace předsunuté odřady některých svazků 3. gardové tankové armády (v období od 14.—24. 1.) byly vyměněny pětkrát a předsunuté odřady některých svazků 2. gardové tankové armády (v období od 18.—30. 1.) šestkrát. Tankové (mechanizované) brigády v sestavě předsunutých odřadů vedly nepřetržitou bojovou činnost přibližně 2—3 dny.

Problematika nepřetržitosti útoku je značně rozsáhlá. Těsně souvisí s dosahováním vysokých temp útoku vojsk. Úspěšné řešení tohoto úkolu jako celku závisí především na dovedném vedení bojové činnosti vojsky, na tvůrčí realizaci širokého okruhu opatření velitelů a štábů, která vyplývají z požadavků zásad vojenského umění.

Upraveno ze sovětského tisku